

מדיני רכושו של אדם

פרק א: מצות הלואה

פרק ב: מדיני רבית

פרק ג: מדיני משא ומתן

פרק ד: מדיני אונאה

פרק ה: דיני אבדה ומציאה

פרק ו: מדיני פקדון ושומרים

פרק ז: מדיני גזילה וגניבה

פרק ח: מדיני נזקי ממון: האדם שהזיק ממון חברו

פרק ט: מדיני נזקי ממון: ממונו של האדם

פרק א

מדיני הלואה

In Your Own Words

פרק א. מצות הלואה

א. מצות עשה להלוות לעניי ישראל, שנאמר: **אם כסף תלוה את עמי את העני עמך**.¹ איכול רשות? [משום שכתוב "אם"] תלמוד לומר: **העבט** [משמע חובה ולא רשות] (מכילתא משפטים פ"ט דף לד). ולא רק בעבט צריך להלוותו אלא גם בלי עבט, ואם כן הדבר, למה נאמר **העבט תעביטנו**? שהתורה דברה כלשון בני אדם שדרך העני² להתביש להתפרנס משל אחרים, ועל ידי העבט מתרגע. ומצוה זו גדולה מנתינת צדקה, משום שהמבקש צדקה כבר נצטרך לשאל [לבקש מתנת חנם], והלווה עדין לא הגיע למדה זו. והרמב"ם מונה שמונה מדרגות בנותני צדקה (כנ"ל) והמעלה הגדולה שאין למעלה ממנה... זה הנותן לו [לעני] הלואה,⁴ והמחזיק בו שיוכל לפרנס את עצמו ולא יצטרך למתנת עניים.

1. ONE MAY THINK

2. EMBARRASSED

3. RELAXES

4. SUPPORTS

ב. ושרש מצוה זו, כתב בספר החנוך "שרצה הא-ל להיות ברואי⁵ מלמדים וימרגלים במדת החסד והרחמים, כי היא מדה משפחת, ומתן הכשר גופם במדות הטובות יהיו ראויים לקבלת הטובה". והחיוב היא להלוות לעני ולעשיר, דכתיב: **את העני עמד**, אין לי אלא עני, עשיר מנין? תלמוד לומר: תלמוד לומר **את עמי**. [משמע, כל בני עמי] אם כן למה נאמר **העני**? להקדים עני לעשיר. שכאשר בא לפני אדם, עני ועשיר לקבל הלואה, צריך לתת הלואה לעני קודם. ולמה נאמר **עמד**? להקדים ענייך הקרובים לשאר עניי העיר. ועוד זאת, שאם בא עני מעירו ועני מעיר אחרת, עני עירו קודם.

5. LEARNED

6. PRACTICED/USED TO

ג. ואף שזו מצות עשה, אין מברכים עליה מפני שאינה תלויה רק בו, ואולי סוף סוף לא רצה הלווה ללוות ממנו, ונמצא מברך לבטלה. וכאשר בא משהו להלוות כסף לחברו צריך להלוות בעדים או באופן אחר שלא יוכל לשפח שלוה ויבוא⁷ להכחיש הלואה. ואם כן נמצא שהמלוה עובר משום **ולפני עור לא תתן מכשלי** והדרך הטובה ביותר היא להלוות בשטר, [או שיכתב צ'ק], ואז כאשר יפרע הלווה את חובו יקח המלוה את השטר מידו, או יכתב ללווה שובר.

7. DENY

ד. אמרו חכמינו ז"ל, שאם לא קבע המלוה זמן פרעון החוב, אלא שהלווהו סתם, הרי זה מלוה לשלושים יום, אם אין מנהג אחר קבוע במקום. ובמשך

פרק א

מדיני הלואה

In Your Own Words

זמן זה אסור למלוה לתבע החובי, אפלו ברמז. ואסור לו להיות פנוגש ללווה משום שהלווה. ואדרבה צריך לחפש עצות שיהיה נח ללווה, ולא ירגיש אי נעימות כלל. ואף כאשר מגיע זמן הפרעון, ואינו משלם, אסור⁸ לנזשו, אלא הולך לבית דין שיקחו עבורו משכון, או שישדרו אופן אחר לתשלומים, כדי להלו.

8. HARASS

ה. ⁹פריעת בעל חוב מצוה, כך למדו חכמינו ז"ל בגמרא: ומפרש רש"י, שמצוה היא לאמת את דבריו, כדכתיב: **היו צדק** שיהא "הו" שלף צדק ו"לאו" שלף צדק. ואסור ללווה לדחות את המלוה אם יש לו במה לשלם. ואסור לו להוציא ממונו על דברים שאינו צריך, כל זמן שלא פרע את חובו, אפלו אם המלוה איש עשיר. והעשה כן נקרא רשע, שנאמר: **לוה רשע ולא ישלם**. ובית דין ¹⁰מחרימים מי שיש לו לשלם חובו ¹¹ומשתמט, ויכולים לכוף אותו לפרע את החובי. ואם אין ללווה כסף לשלם, בית דין גוזבים את החוב מרכושו בין ממטלטלין ובין מקרקעות, או יכולים לקבל ¹²משכון מן הלווה, ולתת לו זמן נוסף לפרעון. והמלוה אסור להשתמש במשכון, מפני שהוא כרבית. וגם צריך להזהר בשמירתו משום שהוא כשומר שכר. ולפיכך אם אבד המשכון או נגנב, חוב בדמיו.

9. REPAYMENT

10. OSTRACIZE

11. EVADE

12. COLLATERAL

ו. אם בא מלוה לבית דין לבקש שיגבו חובו או משכון, אסור לבית דין לומר, הרי המלוה איש עשיר והלווה עני בואו ¹³נרחם עליו, שאין מרחמים בדיני. כמו שנאמר: **כקטון כגדול תשמעו**. ואף שלים בית דין אינו נכנס לביתו של הלווה לגבות את המשכון, אלא עומד בחוץ, והלווה מוציא אליו משכון החוצה, כמו שנאמר: **בחוץ תעמידו** ואסור לקחת משכון דבר שהוא משתמש בו ¹⁴לפרנסתו, ואמרה תורה: **ואם עני הוא לא תשכב בעבטו השב תשיב לו העבט כבא השמש**. ולד תהיה צדקה לפני ה' אלקיך. ואם אחרי שהגיע זמן הפרעון עדן אין ללווה כסף, ורוצה לשלם מרכושו מדברים המטלטלים או מקרקעות, והמלוה אינו רוצה לטרח למכר אותם, ואומר שמוכן לחכות עוד זמן עד שיהיה כסף ללווה, הדין עם המלוה.

13. TAKE PITY

14. EXPENSES

ז. ואם הלווה עני, ואין לו במה לפרע החוב, אסור לנזשו, וכל הנזש את העני עובר בלא תעשה, שנאמר: **לא תהיה לו פנושה**. ואסור לו להראות לבעל חובו בזמן שידע שאין לו, ואפלו לעבר לפניו, מפני שהוא מתביש שאין לו במה לשלם. ועל זה רמז הכתוב: **לא תהיה לו פנושה**, אפלו אינו ממש נושה, אסורי.